Takuusäätiö

14.2.2024

Eduskunnan talousvaliokunta
Aika: Tiistai 20.2.2024 klo 12
Asia: HE 91/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Kuulemislausunto eduskunnan talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain muuttamisesta

Takuusäätiö kiittää mahdollisuudesta lausua eduskunnan talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle positiivisesta luottotietorekisteristä annetun lain muuttamisesta.

Takuusäätiö on valtakunnallinen sosiaalialan järjestö, jonka tarkoituksena on tukea kansalaisten talous- velkaongelmien ehkäisyä ja tuottaa niiden ratkaisemiseen tähtääviä toimintoja. Aivan erityisesti säätiö edustaa talous- ja velkaongelmia kokeneiden henkilöiden näkökulmaa. Tämän lisäksi Takuusäätiöllä on vahvat yhteydet taloudellisesti haasteellisissa tilanteissa olevia ihmisiä tapaavien sosiaali-, terveys- ja järjestöalan ammattilaisiin sekä vapaaehtoisiin.

Takuusäätiön asiakaskuntaan kuuluu paljon asiakkaita, joiden elämään positiivisen luottotiedon käyttöönotto tuo uudistuksia. Palvelusta riippuen säätiön asiakaskunnassa on runsaasti ihmisiä, joiden velkakierre olisi ollut mahdollista katkaista jo merkittävästi nykyistä varhaisemmassa vaiheessa, mikäli positiivinen luottotieto olisi ollut käytössä. Tällöin myös velkaongelmasta olisi merkittävästi helpompaa selvitä.

Positiivisen luottotiedon käyttöönotto on Takuusäätiön näkökulmasta erittäin tervetullut uudistus. Takuusäätiö on pyrkinyt vaikuttamaan kyseisen uudistuksen syntyyn jo yli 15 vuoden ajan.

Säätiössä uskotaan uudistuksen mahdollistavan merkittävästi aikaisempaa paremman luototuspolitiikan sekä myös koko luotutusjärjestelmän paremman kehittämisen. Tämä tietenkin edellyttää sitä, että järjestelmästä saatavilla olevaa tietoa kyetään hyödyntämään mahdollisimman hyvin luottoprosessin eri osapuolten näkökulmat huomioiden.

Kotitalouksien velkaantumisesta ja ongelmavelkatilanteista on ollut vaikeaa saada kattavaa tietoa, jotta pystyttäisiin riittävästi analysoimaan velkaantumiskehityksen toimintamekanismeja ja saamaan kokonaiskuvaa kotitalouksien velkatilanteesta. Tämä on selkeästi haitannut myös luottojärjestelmän kehittämistä, erityisesti kuluttajien näkökulmasta. Luottolaitoksilla tietoa on ollut käytössä, omien toimintaprosessiensa hiomiseksi, mutta yhteiskunnallisen päätöksenteon ja säädösvalmistelun näkökulmasta tiedoissa on ollut vajeita. Takuusäätiön näkemyksen mukaan on tärkeää, että positiiviseen luottotietorekisteriin kerättävää dataa voidaan käyttää ja hyödyntää tilastoinnin lisäksi myös tieteellisen tutkimuksen tarkoituksiin. Takuusäätiössä uskotaan, että tietoaineistoista voi nousta esille myös näkökulmia, joita voidaan hyödyntää lainsäädäntötyön lisäksi myös kansalaisten talousosaamisen vahvistamiseen tähtäävässä työssä. Esitetyt säännöskohtaiset muutosesitykset täsmentävät ja selkeyttävät laintulkintaa.

Muutos, jolla laajennetaan luottotietojen tallentamista myös niihin, jotka luoton myöntämisen jälkeen saavat suomalaisen henkilötunnuksen, lisää rekisterin kattavuutta. Toki on hyvä huomioida, että tällaisissa tilanteissa velkatilanteen kokonaiskuva saattaa jäädä vajaaksi, koska rekisterissä ei ole tietoa muissa valtioissa myönnetyistä luotoista.

Pykälään 22§ esitettävän muutoksen osalta on mahdollista, että menneistä lyhennysvapaan jaksoista tarvittavaa tietoa ei tarvita luottokelpoisuuden arviointiin eikä tiedolla ole luotonantajalle täysin selkeää käyttötarkoitusta. Joissain tilanteissa tieto saattaisi kuitenkin olla merkityksellistä luottokelpoisuutta arvioitaessa. Tällöin olisi mahdollista saada tietoa mahdollisista maksuvaikeuksista, joilla saattaisi olla vaikutusta luottopäätökseen.

Nyt esitetty täsmennys, jonka mukaan tietojen säilytysaika sidottaisiin maksuvelvoitteen päättymiseen eikä vain siihen, että luotto on kokonaan maksettu, on Takuusäätiön näkemyksen mukaan tarpeellinen. Maksuvelvoite voi päättyä myös mm. velan vanhentumiseen, osittaiseen anteeksiantoon akordin tai velkajärjestelyn myötä.

Positiivisen luottotiedon käyttöönotto tarjoaa mahdollisuudet ottaa tärkeä edistysaskel niin kotitalouksien talousongelmien vähentämisen kuin luottolaitosten tappioidenkin vähentämisen kannalta. Kysymys on nimenomaan tiedosta, jota tulee käyttää niin kuluttajien, luotottajien kuin myös järjestelmän ja yhteiskunnan eduksi. Tiedon tulee mahdollistaa sekä tarpeellinen tutkimus että järjestelmän edelleen kehittäminen. Positiivisen luottotiedon käyttöönotto ei Takuusäätiön arvion mukaan tule tarjoamaan ihmelääkettä talous- ja velkaongelmaisten suomalaisten kotitalouksien määrään. Mutta sen kautta on mahdollista jatkossa saada yhä useampi talousongelmakierre katkaistua merkittävästi nykyistä aikaisemmin. Viime vuosien kehitys on näyttänyt arvioiden mukaan siltä, että talous- ja velkaongelmaisten kotitalouksien määrä ei ole ollut lukumääräisesti rajussa kasvussa, mutta yksittäisten ongelmavelkojen määrät ovat. Yhä useampi kotitalous on tilanteessa, jossa velkaa on niin paljon, että niitä ei ole enää mahdollista maksaa normaaleilla työtuloilla takaisin. Tällöin vaihtoehtoina ovat enää joko pitkäaikainen ulosotto ja maksuvaikeustilanne tai raskas velkajärjestelyprosessi.

Takuusäätiön näkemyksen mukaan on kaikkien osapuolten kannalta erittäin edullista, jos maksuongelmakierteet saadaan katkaistua, siinä vaiheessa, että ihmiset pystyvät vielä itsenäisesti (esim. Takuusäätiön avulla) maksamaan ongelmavelkansa kohtuuajassa takaisin luotottajille.

Helsinki 14.2.2024

Juha A. Pantzar
toimitusjohtaja
Takuusäätiö